



# Bezdomność w perspektywie prawa człowieka



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Konferencja : Mieszkanie ze wsparciem:  
jedyna droga z bezdomności chronicznej  
Adam PŁOSZKA

# Bezdomność jako problem praw człowieka

- Podejście do bezdomności oparte o prawa człowieka
- Czy prawa człowieka są niepodzielne?
- Zagadnienie możliwości dochodzeni praw społeczno ekonomicznych na drodze sądowej oraz progresji w ich realizacji
- Bezdomność jako dowód na niepodzielność praw człowieka



# Art. 75 Konstytucji

Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.



## Zdanie odrębne sędzi

### B. Lewaszkiewicz – Petrykowskiej (P 11/98)

„Konstytucja gwarantuje bowiem poszanowanie szeregu praw osobistych człowieka, których urzeczywistnienie jest możliwe tylko pod warunkiem zapewnienia prawa do mieszkania. Jest ono konieczne dla realizacji takich konstytucyjnie chronionych wolności i praw, jak życie prywatne i rodzinne (art. 47), zdrowie (art. 68), możliwość kształcenia (art. 70), ochrona dobra rodziny (art. 71). Uzasadnia to pogląd, iż także na tle polskiej ustawy zasadniczej w pełni aktualna pozostaje teza o istnieniu prawa do mieszkania, które w hierarchii praw podmiotowych ma charakter fundamentalny”.



# NIK o przeciwdziałaniu bezdomności

Opieka nad bezdomnymi w Polsce ma głównie charakter interwencyjny i doraźny. Nasila się w okresie jesienno-zimowym i jest wówczas poprawnie zorganizowana. Brakuje jednak całorocznych, systemowych działań wspomagających wychodzenie z bezdomności. NIK widzi potrzebę ich zintensyfikowania.



# NIK o przeciwdziałaniu bezdomności

NIK ocenia, że w działaniach administracji na rzecz bezdomnych istnieje potrzeba wypracowania takiego systemu, który nie tylko likwiduje doraźne skutki, ale wspomaga przede wszystkim wychodzenie z bezdomności i usuwanie jej przyczyn. W tym celu niezbędne będzie zaangażowanie i współdziałanie wielu instytucji, odpowiedzialnych nie tylko za politykę społeczną, ale też mieszkaniową, rodzinną, imigracyjną, zdrowotną (np. w zakresie wychodzenia z uzależnień, depresji itp.). Wszystko to wymaga zapewnienia **odpowiedniego finansowania działań zarówno prewencyjnych, jak i aktywizujących wobec osób wymagających wsparcia instytucjonalnego.**

Pytanie co ważniejsze na gruncie konstytucji : stadiony czy bezdomni?



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

# Art. 75 Konstytucji

Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.



# NIK o lokalach socjalnych

Gminy nie mają wystarczających środków, aby zaspokajać potrzeby mieszkaniowe osób w trudnej sytuacji życiowej.

„ W latach 2011-2013 liczba lokali socjalnych w kontrolowanych gminach wzrosła średnio o 19% (z 3133 w 2011 r., do 3739 w 2013 r.), jednak wskutek rosnącego zapotrzebowania na te lokale (z 6340 gospodarstw domowych do ponad 7 tys., czyli o 11%), potrzeby mieszkańców nie były zaspokajane”.





# Art. 30 Konstytucji

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

# Wyrok TK (K 11/00)

„przesłanką poszanowania (...) godności człowieka jest między innymi istnienie pewnego minimum materialnego, zapewniającego jednostce możliwość samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz stworzenie każdemu człowiekowi szans na pełny rozwój osobowości w otaczającym go środowisku kulturowym i cywilizacyjnym”.

- Utrwalenie standardu w wyroku TK - K 21/14



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

# Bezdomność a prawa społeczne

art. 11 Międzynarodowego Paktu Praw

Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych

Art. 34 Karty Praw Podstawowych

Art. 13 Europejskiej Karty Społecznej

Art. 31 Zrewidowanej Europejskiej Karty  
Społecznej



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

# Zrewidowana Europejska Karta Społeczna z 3 maja 1996 r.

art. 31 „Prawo do mieszkania”.

„W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do mieszkania Strony zobowiązują się podejmować działania zmierzające do:

1. popierania dostępu do mieszkań o odpowiednim standardzie;
2. Zapobiegania i ograniczania bezdomności w celu jej stopniowego likwidowania;
3. uczynienia kosztów mieszkań dostępnymi dla tych, którzy nie mają wystarczających zasobów”



# FEANTSA v. Francja (dec. 39/2006)

Ograniczenie bezdomności wymaga w dużej mierze stosowania środków o charakterze kryzysowym, jak i długoterminowych, w tym bezzwłocznego zaopatrzenia w schronienie oraz zapewnienia opieki nad bezdomnymi. Trzeba także podjąć środki mogące pomóc tym osobom przezwyciężyć dotychczasowe trudności i zapobiec ich powrotowi do bezdomności.



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

# International Association Autism

## Europe v. Francja (13/2002)

Implementacja EKS wymaga od państw-stron podjęcia kroków nie tylko prawnych, ale także innych praktycznych działań zmierzających do zapewnienia prawom zagwarantowanym w EKS pełnej skuteczności. W sytuacji, gdy implementacja jednego z praw, o których mowa w Karcie, jest wyjątkowo skomplikowana i wiąże się ze szczególnie dużymi nakładami finansowymi, państwo-strona powinno podjąć środki pozwalające na osiągnięcie celów Karty, w rozsądnym czasie, przy założeniu dokonywania mierzalnego postępu i w stopniu pozwalającym na maksymalne wykorzystanie dostępnych zasobów”.



# Zapowiedź ewolucji standardu

Specjalny sprawozdawca ONZ ds. prawa do  
mieszkania przygotowuje raport o tematyce  
„Bezdomność a prawo do mieszkania”



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Dziękuję za uwagę!

Adam Ploszka

[a.ploszka@wpia.uw.edu.pl](mailto:a.ploszka@wpia.uw.edu.pl)



Zakład Praw Człowieka  
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka